

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Pfv.II.21.344/2021/4.

A tanács tagjai: Nyírőné dr. Kiss Ildikó a tanács elnöke

dr. Kiss Gábor előadó bíró

dr. Hajdu Edit bíró

A felperes: felperes (cím)

A felperes képviselője:

Horváth Lóránt Ügyvédi Iroda (cím1,

ügyintéző: dr. Horváth Lóránt ügyvéd)

Az alperes: alperes (cím2)

Az alperes képviselője:

Dr. Major Szilvia Ügyvédi Iroda (cím3,

ügyintéző: dr. Major Szilvia ügyvéd)

A per tárgya: öröklésből kiesés megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 17.Pf.20.277/2021/6.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Budapest Környéki Törvényszék 10.P.20.115/2019/21.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 200.000 (kettőszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget, valamint az államnak felhívásra le nem rótt 634.642 (hatszázharmincnégyezer-hatszáznegyvenkettő) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] S F (a továbbiakban: örökhagyó) 2000. május 20-án kötött házasságot az alperessel. Budapest Főváros Kormányhivatala a 2018. május 18-án kiállított 2817803. számú házassági anyakönyvi kivonattal a külföldön kötött házasságot honosította. A felperes az örökhagyó gyermeke.

[2] Az illetékes közjegyző a 25-I. sorszámú ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzésével az örökhagyó hagyatékát törvényes öröklés jogcímén egymás közt egyenlő arányban a felperesnek és az alperesnek adta át. A 2019. május 18-án jogerős 14031/Ü/659/2018/27. számú végzésével megállapította, hogy a 25-I. sorszámú ideiglenes hatályú végzés teljes hatályúvá vált, mert a felperes a törvényben foglalt határidőn belül nem igazolta, hogy hagyatéki pert kezdeményezett az alperessel szemben.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[3] A felperes keresetében annak a megállapítását kérte, hogy az alperes mint túlélő házastárs kiesett a törvényes öröklésből, és leszármazóként ő az örökhagyó egyetlen örököse.

[4] Keresetének ténybeli alapjául előadta, hogy az alperes és az örökhagyó között 2011-ben megromlott a kapcsolat és azóta az örökhagyó haláláig külön éltek, a házassági életközösségük megszűnt és helyreállítására sem volt kilátás.

[5] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Vitatta, hogy közte és az örökhagyó között a házassági életközösség megszűnt. Nem vitatta, hogy a házassági életközösség fennállása alatt az örökhagyó többször bérelt ingatlant, azonban ezeket „sajátos igényeire” használta.

Az első- és másodfokú bíróság döntése

[6] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az örökhagyó halálakor, 2017. szeptember 16-án az alperes és az örökhagyó házassági életközössége nem állt fenn. Az örökhagyó után öröklésre törvényes örökösként gyermeke, a felperes jogosult.

[7] Bizonyítást folytatott le annak megállapítása céljából, hogy az örökhagyó és az alperes között az örökhagyó halálakor fennállt-e a házassági életközösség, és annak eredményeként arra a következtetésre jutott: az alperesnek nem sikerült bizonyítania, hogy a házassági életközösség a hagyaték megnyíltakor fennállt, és azt sem, hogy annak a helyreállítására volt lehetőség.

[8] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította.

[9] Kifejtette: a felperes a keresetlevelében ugyan nem hivatkozott rá, de az általa indított per hagyatéki pernek minősül. A hagyatéki per lényege az, hogy a közjegyzői eljárás átmenetileg „megakad” és a hagyatéki per lefolytatása után, annak eredményétől függően folytatódik. A bíróság a hagyatéki perben perjogi értelemben vett marasztalásról nem rendelkezhet, következésképpen az öröklésben érdekelt keresete formálisan megállapításra irányul és a bíróság megállapító rendelkezése a hagyatéki eljárás folytatása során a közjegyzői jogi aktusával realizálódik „marasztalássá”.

[10] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a perfelvétel során nem hatott közre abban, hogy a felek a jogvita kereteit a kereset és a hagyatéki eljárás egymáshoz való viszonyát illetően is meghatározzák, nem tisztázta, hogy a felperes a közjegyzőnél a perindítást határidőben igazolta-e. Az utóbb beszerzett hagyatéki iratokból azonban megállapítható volt, hogy a közjegyző 2019. március 18-án jogerőre emelkedett végzésével az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés teljes hatályúvá válását állapította meg. Ezzel a hagyatéki eljárás befejeződött és a közjegyzőnek a perben később hozott ítélet alapján nem volt további intézkedési kötelezettsége. Ebből következően a hagyatéki per lefolytatásának eljárásjogi feltételei a 2019. október 3-án tartott perfelvételi tárgyaláson már nem álltak fenn. A

felperesnek tudomása volt a közjegyzőnek erről a végzéséről, annak a perjogi következményeit mégsem vonta le.

[11] A másodfokú bíróság szerint hagyatéki per lefolytatásának a hiányában azt kellett vizsgálni, hogy a megállapítási kereset előterjesztésének az általános feltételei fennállnak-e. Az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a megállapítási kereset feltételeinek a fennálltát, azok meglétét a másodfokú eljárásnak hivatalból kellett vizsgálnia.

[12] A felperes keresetét a tulajdonjoga védelme érdekében terjesztette elő, azonban a hagyatéki eljárás 2019. május 18-án jogerősen befejeződött, ezért a közjegyző a keresetnek helyt adó ítélet alapján sem rendelkezhetett a hagyaték ismételt átadásáról. Következtetése szerint a kért megállapítás a felperes tulajdonjogának az alperessel szemben való megóvása érdekében nem szükséges, illetve arra alkalmatlan. Utalt ugyanakkor arra, hogy marasztalási kereset előterjesztésének már nincs akadálya az alperessel szemben, mert a felperes az örökléssel szerzett tulajdonjoga ingatlan-nyilvántartási bejegyzését kérheti, illetve a tulajdonjoga alapján őt megillető igényeit érvényesítheti, ezért a kért megállapítás a tulajdonjog megóvásához egyben szükségtelen is.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[13] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte annak a hatályon kívül helyezését és az ügyben eljáró első-, vagy másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.

[14] Megsértett jogszabályhelyként hivatkozott a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172. § (3) bekezdésére, 183. § (1) bekezdésére, 370. § (3) bekezdésére, 373. § (5) bekezdésére, 381. §-ra, továbbá a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Hetv.) 89. §-ára és a 114. §-ára.

[15] A másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy az elsőfokú eljárásban eljárási szabálysértés történt, mert az elsőfokú bíróság megsértette a perfelvétel tartalmára vonatkozó szabályokat: nem tisztázta, hogy a felperes a közjegyzőnél a perindítást határidőben igazolta-e. Sérelmezte: a másodfokú bíróság annak ellenére, hogy a fellebbező fél nem hivatkozott az eljárási szabálysértésre, az észlelt eljárási szabálysértést nem közölte a felekkel és nem figyelmeztette őket a jogkövetkezményekre. A másodfokú bíróság kötelezettsége lett volna, hogy az észlelt eljárási szabálysértést a felek tudomására hozza, így a fellebbező félnek lehetősége lett volna fellebbezését kiegészítve kérni az eljárási szabálysértés figyelembevételét. Ha a fellebbező fél kérelmezi a másodfokú bíróság által észlelt eljárási szabálysértést, akkor ezt követően kizárólag kérelemre kerülhet sor a Pp. 381. § (1) bekezdésében foglaltak alkalmazására.

[16] A Pp. 381. § (1) bekezdésében foglaltak sérelme azáltal valósult meg, hogy a másodfokú bíróság az észlelt eljárási szabálysértést saját eljárása során a felek felé történő

közlési kötelezettsége mellőzésével „orvosolta”, elzárta ezzel a feleket a közlés megtörténte esetén rendelkezésükre álló perjogi eszközök igénybevételeitől.

[17] Állította, hogy a másodfokú bíróság megfosztotta a feleket annak a lehetőségétől, hogy éljenek a keresetváltogatás lehetőségével.

[18] További érvelése szerint a másodfokú bíróság tévesen értelmezte a Pp. 172. § (3) bekezdésében meghatározott megállapítási kereseti kérelem előterjesztésének a lehetőségét, továbbá tévesen értelmezte és terjesztette ki a hagyatéki perek szabályait az öröklési jogi vita rendezésére irányuló öröklési perekre. Állította, hogy a Hetv.-ben foglalt 30 napos perindítási határidő nem járhat jogvesztéssel, a jogerős hagyatékátadó végzésnek ugyanis nincs anyagi jogereje. Állította, hogy téves a másodfokú bíróságnak az az álláspontja, hogy a keresetnek helyt adó ítélet alapján sem rendelkezhet a közjegyző a hagyaték ismételt átadásáról. Ha már jogerősen teljes hatályú hagyatékátadó végzés meghozatalára kerül sor, a bíróságnak kell minden kérdésben döntenie, ebben az esetben a közjegyzőnek a bírósági eljárást követően a teljes hatályú hagyatékátadó végzés helyett az eljárást befejező megállapító végzést kell hoznia.

[19] A másodfokú bíróság tévesen minősítette az öröklési jogvita eldöntésére irányuló eljárást tulajdoni pernek.

[20] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme – annak tartalma szerint – a jogerős ítélet hatályában való fenntartását célozta.

[21] Állította, hogy a másodfokú bíróság nem követett el az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértést. A felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal szemben vitatta, hogy az adott ügyben fennálltak a megállapítási kereseti kérelem előterjesztésének törvényi feltételei.

A Kúria döntése és jogi indokai

[22] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

[23] A Kúria a következőkre mutat rá. A hagyaték átadása annak a – közjegyző végzésével történő – megállapítása, hogy a hagyatékba tartozó vagyonra, vagyonrészre vagy vagyontárgyra a hagyatéki eljárás eredményére tekintettel kit, milyen jogcímen, milyen jog illet meg, illetve milyen kötelezettség terhel [Hetv. 6. § (1) bekezdés a) pont]. A közjegyző a hagyatékot teljes hatállyal adja át – egyebek mellett –, ha a hagyaték átadásának nincs törvényes akadálya és a hagyatéki eljárásban a hagyatéki vagyon átadása tekintetében nincs öröklési jogi vita, vagy másodlagos öröklési vita [Hetv. 83. § (1) bekezdés b) pont]. Öröklési jogi vita: az örökösöként érdekelték között abban a kérdésben felmerült vita, hogy a hagyaték kit és milyen jogcímen illet, valamint a természetben kiadni igényelt kötelesrész tárgyában felmerült vita [Hetv. 6. § (1) bekezdés m) pont], másodlagos öröklési vita: az öröklésben érdekelték között a hagyatéki hitelezői igény, a nem természetben kiadni igényelt kötelesrész

iránti igény, illetve a kötelmi hagyomány iránti igény jogalapja, vagy annak összezszerúsége tárgyában felmerült vita [Hetv. 6. § (1) bekezdés i) pont].

[24] Ha az öröklésben érdekelték között vita van és emiatt a közjegyző a hagyatékot ideiglenes hatállyal adja át, akkor az, aki a végzésben foglaltakat sérelmesnek tartja, az ideiglenes hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül indíthat hagyatéki pert (Hetv. 114. §). A hagyatéki per tárgya: az öröklésben érdekelt által az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzéssel figyelembe nem vett öröklési jogi vita, vagy másodlagos öröklési vita tárgyát képező igénye érvényesítése iránti per [Hetv. 6. § (1) bekezdés f) pont].

[25] A hagyatéki perben előterjesztett megállapítás iránti kereset nem minősül a Pp. 172. § (3) bekezdése szerinti megállapítási keresetnek. Az ilyen kereset tárgya rendszerint valamely végintézkedés érvényességének, érvénytelenségének, hatályosságának, hatálytalanságának, vagy annak a megállapítása, hogy valamelyik örökös az öröklésből kiesett. Az ilyen típusú perekben a hagyatéki eljárás különös törvényi szabályból következően az öröklési jogvita elbírálásánál önálló megállapítási kereset előterjesztésének van helye (Kúria Pfv.I.20.606/2013/6.). A perben hozott döntés, a bíróság megállapító rendelkezése teszi lehetővé, hogy annak jogerőre emelkedése után a közjegyző a hagyatéki eljárást tovább folytassa és a jogerős ítéletben foglaltaknak megfelelő, azzal összhangban álló határozatot hozzon a hagyaték átadása tárgyában (Kúria Pfv.I.21.495/2015/3., közzétéve: BH 2016.279.).

[26] Ha a hagyatéki perben döntést hozó bíróság jogerős határozata az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzéstől részben vagy egészben eltér, a közjegyző az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzést a bírósági határozattal érintett részében hatályon kívül helyezi és a bírósági határozatnak megfelelő teljes hatályú hagyatékátadó végzést hoz, egyidejűleg az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés bírósági határozattal nem érintett részére vonatkozóan megállapítja annak teljes hatályúvá válását. Ha a bíróság az ideiglenes hagyatékátadó végzéssel érintett valamennyi igényt elbírálja, a közjegyző – a teljes hatályú hagyatékátadó végzés meghozatala helyett – a hagyatéki eljárást befejező végzésben azt állapítja meg, hogy az igények vonatkozásában a bíróság határozata az irányadó (Hetv. 89. §).

[27] Az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés teljes hatályúvá válik, ha a) a hagyatéki per megindítását a jogosult nem igazolja, b) a hagyatéki pert megindító keresetlevelet a bíróság jogerősen elutasította, c) a bíróság a keresetet jogerősen elutasította, d) a hagyatéki pert a bíróság jogerősen megszüntette, vagy e) a hagyatéki pert a bíróság érdemi döntés nélkül fejezte be [Hetv. 88. § (1) bekezdés]. A Hetv. 88. § (2) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a közjegyző az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés teljes hatályúvá válását az (1) bekezdés a) pontja esetében a határidő elteltével, illetőleg az (1) bekezdés b)-e) pontjaiban foglalt irat átvételét követő 15 napon belül végzéssel állapítja meg.

[28] Az adott ügyben a közjegyző 2019. május 18-án jogerős végzésével megállapította, hogy az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés teljes hatályúvá vált, mert a felperes elmulasztotta igazolni a hagyatéki per megindítását. Ennek folytán a perben már nem volt lehetőség annak a megállapítására, hogy az alperes kiesett az öröklésből, mert a hagyatéki eljárás befejeződött, így a közjegyzőt a jogerős ítélet alapján további intézkedési kötelezettség

nem terhelte. A közjegyző a jogerős végzéséhez kötve van, annak hatályon kívül helyezésére, vagy a hagyatéki eljárás megismétlésére ilyen esetben nincs törvényes lehetőség.

[29] Az adott ügyben a bíróságnak abban kellett állást foglalnia, hogy az ügyben a hagyatéki perre irányadó szabályok még fennállnak-e, mert az ideiglenes hagyatékátadó végzés teljes hatályúvá válása folytán a hagyatéki eljárás befejeződött; továbbá ilyen esetben vizsgálnia kell-e, hogy egyébként a megállapítási pernek a Pp. 172. § (3) bekezdésében foglalt feltételei fennállnak-e.

[30] A Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy az egyébként megállapításra irányuló kereseti kérelem elbírálására a továbbiakban csak akkor lett volna lehetőség, ha a megállapítási pernek a Pp. 172. § (3) bekezdésében foglalt feltételei is fennállnak. A másodfokú bíróság helyesen mutatott rá, hogy annak a feltételei nem állnak fenn, mert a felperes a hagyatéki eljárás befejezésére tekintettel már csak marasztalási igényt érvényesíthet, ezzel kapcsolatban azonban keresetváltoztatásra a jelen perben már nem volt lehetőség.

[31] A másodfokú bíróság helyesen mutatott rá: a felperes nincs elzárva attól, hogy a marasztalásra irányuló öröklési igényét külön perben érvényesítse, mert e tekintetben a jogerős ítélet nem minősül ítélt dolognak, illetve az ideiglenes hagyatékátadó végzés teljes hatályúvá válásával kapcsolatos végzésnek csupán anyagi jogi szempontból deklaratív hatálya van.

[32] A felperes a felülvizsgálati kérelmében alaptalanul sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság „anyagi pervezetésének hibája” megfosztotta a feleket attól a lehetőségtől, hogy éljenek a kereset, illetőleg az ellenkérelem változtatás, valamint az utólagos bizonyítás lehetőségével. A másodfokú bíróság ugyanis a fellebbezés elbírálása során a megállapításra irányuló kereseti kérelem előterjesztésének Pp. 172. § (3) bekezdésében foglalt eljárásjogi feltételei fennálltak az ellenőrzését végezte el, amely a törvény ugyanezen jogszabályhely második mondata szerint hivatalból kötelezettsége volt. Ebben a körben állapította meg, hogy a megállapítási kereseti kérelem előterjesztése konjunktív feltételeinek hiányában e keresetfajta nem volt előterjeszhető, illetve fenntartható és erre tekintettel hozta meg a keresetet elutasító döntését. A fellebbezési keretek között történt felülvizsgálat során tehát a másodfokú bíróság kizárólag eljárásjogi feltételek meglétét vizsgálta, így anyagi jogi felülbírálatot jelentő tevékenységet nem kellett végeznie. Ennek hiányában az elsőfokú bíróság anyagi pervezetéssel összefüggő eljárását nem vizsgálhatta, amiből adódóan fel sem merült egyébként, hogy saját anyagi jogi álláspontja szerinti anyagi pervezetést adjon.

[33] A Kúria rámutat, hogy a Pp. 172. § (3) bekezdése szerinti megállapítási kereset eljárásjogi feltételeinek vizsgálata nem tartozik az anyagi pervezetés körébe, azzal összefüggésben a bíróságot anyagi pervezetési kötelezettség nem terheli (Kúria Pfv.V.21.336/2020/5., közzétéve: BH 2022.47.).

[34] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[35] A felperes pervesztes lett, ezért a Kúria a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperes felülvizsgálati eljárással felmerült költségének a megfizetésére.

[36] A Pp. 172. § (1) bekezdése alapján a felperes köteles az államnak megfizetni az illetékfeljegyzése folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

[37] A Kúria a határozatát a Pp. 405. § (1) bekezdésére figyelemmel alkalmazandó 376. § (1) bekezdés a) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Záró rész

Budapest, 2022. május 25.

Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. a tanács elnöke, dr. Kiss Gábor s.k. előadó bíró, dr. Hajdu Edit s.k. bíró